

Niets Over Ons
Zonder Ons

Inspiratiedossier lokale inclusie agenda

Vanuit perspectief ervaringsdeskundigheid en belangenbehartiging

Niets Over Ons
Zonder Ons

Introductie

In dit inspiratiedossier lokale inclusie agenda vindt u goede voorbeelden en tips voor lokale belangenbehartigers.

Inhoudsopgave

Rol van gemeenten: verplicht om te werken aan geleidelijke invoering VN-verdrag	5
Wat is een lokale inclusie agenda?	5
VN-verdrag kan niet zonder inbreng ervaringsdeskundigheid	5
VN-verdrag op de agenda in alle Nederlandse gemeenten	6
Aan de slag met het VN-verdrag: de VN-ambassadeurs	6
Aan de slag met het VN-verdrag: bekijk de receptenkaarten	7
Tips voor lokale belangenbehartigers	8
Tips van Rietje, Dick, Bart en Jette	9

Colofon

November 2018

Samengesteld door Marjolein de Meijer (Vilans) en Inge Redeker (Vilans) in opdracht van de Alliantie voor de implementatie van het VN-verdrag.

Met dank aan:

- Xandra Koster (Ieder(in)),
- Marijke Hempenius (Ieder(in)),
- Rietje Oomen (LFB Wolvega),
- Bart Weggeman (Cliëntenbelang Amsterdam),
- Dick Cochius (Arnhems Platform chronisch zieken en gehandicapten).

Rol van gemeenten: verplicht om te werken aan geleidelijke invoering VN-verdrag

Gemeenten zijn verplicht om te werken aan geleidelijke verwezenlijking van het VN-verdrag op de beleidsterreinen waarop zij verantwoordelijkheden hebben. Een gemeente kan niet niks doen, zij moeten een start maken met een plan voor een lokale inclusie agenda. Dit houdt niet in dat alle voorzieningen in de gemeente direct volledig toegankelijk moeten zijn, maar het gaat om een geleidelijke verbetering. Van belang is wel dat het uitgangspunt 'Nothing about us without us' altijd wordt meegenomen: bij de ontwikkeling van nieuw beleid moet rekening gehouden worden met de positie van personen met een handicap. En moeten personen met een handicap of organisaties die hen vertegenwoordigen, betrokken worden.

Wat is een lokale inclusie agenda?

Met een lokale inclusie agenda kan een gemeente laten zien wat de plannen zijn om het VN-verdrag te implementeren en ervoor te zorgen dat mensen met een beperking mee kunnen doen in de gewone samenleving. Een gemeente moet een plan maken en aangeven hoe zij ervoor gaan zorgen dat mensen met een beperking mee kunnen doen. Ze kunnen dit doen aan de hand van een lokale inclusie agenda, waarin op alle beleidsterreinen waar een gemeenten verantwoordelijkheden heeft staat wat de plannen zijn.

Voorbeeld van lokale inclusie agenda van de gemeente Almere:

https://www.almere.nl/fileadmin/files/almere/AlmereKracht/Inclusieagenda_Almere_2018-2021.pdf

VN-verdrag kan niet zonder inbreng ervaringsdeskundigheid

Een van de kernpunten van het VN-verdrag is het betrekken van en in gesprek gaan met mensen met een beperking zelf. Dit wordt ook wel 'nothing about us, without us' genoemd. Geen beleid maken over de hoofden van mensen heen, maar echt met mensen samen werken aan verbeteringen.

De alliantie voor de implementatie van het VN-verdrag wil de inbreng van ervaringsdeskundigheid bevorderen en inspireren. Zij voeren het project 'VN-verdrag inbreng ervaringsdeskundigheid' uit. Eén van de sporen van de implementatie van het VN-verdrag.

Alle informatie over dit project is te vinden op: www.nietsoveronzonderons.nl.

Hierbij is er ook een Adviespunt waar iedereen met vragen terecht kan.

Ook is er een toolbox met alle instrumenten en documenten die van belang kunnen zijn bij inbreng van ervaringsdeskundigheid bij de implementatie van het VN-verdrag.

Een handige website om goed in de gaten te houden. Er wordt steeds nieuwe informatie aan toegevoegd.

Contact: VNproject@iederin.nl.

VN-verdrag op de agenda in alle Nederlandse gemeenten

Uit recent onderzoek blijkt dat de helft van alle Nederlandse gemeenten nog niet actief bezig is met implementatie van het VN-verdrag, ze zitten nog in de verkennende fase.

Resultaten van de nulmeting onder gemeenten mei 2018:

<https://vng.nl/onderwerpenindex/bestuur/nieuws/resultaten-nulmeting-VN-verdrag-handicap-onder-gemeenten>

Daarom is het van groot belang om te stimuleren dat gemeenten verdere stappen gaan zetten. Hiervoor heeft de VNG een Handreiking ontwikkeld, <https://vng.nl/handreiking-lokale-inclusie-agenda>

Dus begin vooral met het onderwerp VN-verdrag en inclusie op de agenda zetten en uitleggen aan gemeenten waarom het belangrijk is om hiermee een start te maken.

Welke stappen zijn mogelijk als belangenbehartiger?

- Wijs uw gemeente er op dat het VN-verdrag niet vrijblijvend is en dat uw gemeente tenminste een plan moet maken voor de implementatie
- Wijs uw gemeente er op dat zij dit plan samen opstellen met mensen met een beperking en/of hun organisaties
- Introduceer het begrip 'lokale inclusie agenda' en leg uit wat dit is
- Zorg voor steun en een opdracht vanuit de raad of het college in uw gemeente
- Biedt goede voorbeelden aan hoe andere gemeenten het aangepakt hebben
- Begin klein & begin gewoon: organiseer ontmoetingen, themabijeenkomsten, laat je stem horen, zoek de media of organiseer ludieke acties

Brochure VN-verdrag lokaal van Ieder(in): <https://iederin.nl/nieuws/18035/wat-is--VN-verdrag-lokaal--/>

Let wel: er bestaat geen vaste blauwdruk voor lokale inclusie. Bedenk zelf wat goed aansluit bij de ambities en de situatie in jouw gemeente.

Aan de slag met het VN-verdrag: de VN-ambassadeurs

De Coalitie voor Inclusie vergroot het maatschappelijk draagvlak voor 'inclusie' door te werken aan de implementatie van het VN Verdrag. Ambassadeurs voor het VN verdrag ondersteunen de Coalitie bij deze missie. Deze mensen zijn geïnformeerd over het Verdrag en willen daar meer mee doen in hun eigen omgeving en binnen hun eigen mogelijkheden.

Ambassadeurs hebben kennis van het VN Verdrag. Basaal of meer diepgaand, dat verschilt per ambassadeur. Het zijn zowel mensen met als zonder beperking. Iedere ambassadeur bepaalt zelf wat hij / zij kan en wil bijdragen en de condities waaronder hij optreedt. VN ambassadeurs werken op vrijwillige basis of vanuit de organisatie waarvoor zij werken.

Kijk hier voor een kaart met daarop alle VN-ambassadeurs in Nederland en lees hier ook meer over de acties van de VN-ambassadeurs: <https://coalitievoorinclusie.nl/coalitie-voor-inclusie/vn-ambassadeurs-zet-je-actief-in-of-ga-aan-de-slag-met-ambassadeurs/>

Aan de slag met het VN-verdrag: bekijk de receptenkaarten

De receptenkaarten leggen het VN-verdrag op een duidelijke en eenvoudige manier uit. En zijn een hulpmiddel om met elkaar in gesprek te gaan over het VN-verdrag. Elke receptenkaart beschrijft een artikel uit het VN-verdrag en biedt handvatten om zelf met dit onderwerp aan de slag te gaan. U vindt antwoorden op de volgende vragen:

Wat betekent het artikel?

Wat is ervoor nodig om te zorgen dat iedereen mee kan doen?

Hoe kun je met deze ingrediënten samen afspraken maken?

Welke hulpmiddelen en omgangsvormen zijn er nodig voor maatwerk?

Welke tips en goede voorbeelden zijn er ter inspiratie?

Er zijn 12 receptenkaarten gemaakt voor de belangrijkste artikelen van het VN-verdrag:

- Toegankelijkheid
- Vrijheid, veiligheid en privacy
- Toegankelijke informatie
- Onderwijs
- Gezondheid en zorg
- Werk
- Vrije tijd, recreatie, sport
- Gelijkheid
- Vervoer
- Wonen en gezinsleven
- Je mening geven
- Een blanco receptenkaart

Deze VN-receptenkaarten zijn ontwikkeld en getest samen met ervaringsdeskundige VN-ambassadeurs.

Meer informatie:

<https://www.zorgbelangelderland.nl/ons-werk/VN-verdrag-voor-rechten-van-mensen-met-een-beperking/>

In het kort: Er zijn heel veel mogelijkheden om aan de slag te gaan met het VN-verdrag. Maak gebruik van wat anderen al ontwikkeld hebben (zoals de VN-ambassadeurs of de VN-receptenkaarten).

Het is vooral belangrijk om gemeenten ervan te overtuigen dat ze 'iets' moeten met het VN-Verdrag. En dat een lokale inclusie agenda daarbij een goede start is. Begin bijvoorbeeld met het organiseren van eenvoudige ontmoetingen, biedt concrete producten of diensten aan, en bouw de contacten daarna uit.

Tips voor lokale belangenbehartigers

Er zijn heel veel dingen waarmee je kunt beginnen. Denk eens aan de volgende mogelijkheden:

1. Gebruik het VN-verdrag als aanknopingspunt. Leg contact met gemeente ambtenaren, wethouders, gemeenteraad en politieke partijen. Geef aan dat men 'iets' moet met het VN-verdrag. Breng in dat de gemeente verplicht is om geleidelijk te werken aan implementatie van het VN-verdrag. Introduceer de term lokale inclusie agenda. Voer lobby richting gemeente. <https://vng.nl/handreiking-lokale-inclusie-agenda>
2. Organiseer ontmoetingen. Organiseer bijvoorbeeld een netwerkborrel of een ronde tafel conferentie. Zorg voor betrokkenheid van diverse partijen. Hou het eenvoudig en klein. Laat mensen met een beperking hun eigen verhaal vertellen, geef hen een podium. Denk ook eens aan het organiseren van een schouw van (bijvoorbeeld) het gemeentehuis om fysieke en sociale toegankelijkheid op de kaart te zetten. Neem krukken, rollator, rolstoel, ouderenpak, slechthziendenbril etc mee zodat mensen zelf kunnen ervaren welke obstakels men tegen komt.
3. Geef de politiek goede voorbeelden. Benader politieke partijen over het belang van het VN-verdrag. Dit kan bijvoorbeeld door in te spreken bij een commissie of door mee te denken bij partijprogramma's. Reik bijvoorbeeld een voorbeeld motie aan die politieke partij kan benutten voor implementatie VN-verdrag. Als voorbeeld kan de motie uit Nijmegen of Ridderkerk worden gebruikt: <https://nijmegen.groenlinks.nl/nieuws/nijmegen-toegankelijk-voor-iedereen>
http://raadsinformatie.ridderkerk.nl/gemeenteraad/moties_41085/item/2016-073-uitvoering-VN-verdrag-inzake-rechten-van-mensen-met-een-handicap-afgedaan_14837.html
4. Neem zelf het initiatief om diverse belangenbehartigers bij elkaar te brengen en geef aan dat de gemeente bij jullie terecht kan voor het betrekken van belangenbehartigers. Breng in dat het VN-verdrag voorschrijft dat de mensen over wie het gaat betrokken moeten zijn (dat is een verplichting vanuit het VN-verdrag). Zorg ervoor dat er een diverse groep belangenbehartigers betrokken is (niet alleen personen die van een rolstoel gebruik maken, maar personen met heel verschillende beperkingen).
5. Werk aan bewustwording. Onderneem publiciteitsacties zoals bijvoorbeeld een artikel in lokale krant, interview met iemand met een beperking. Gebruik ook sociale media. Denk ook aan ludieke acties. Sluit aan bij bestaande initiatieven. In de gemeente Maastricht (een van de 25 koploper gemeenten) is een cursus bewustwording en bejegening georganiseerd. In een train de trainer worden ervaringsdeskundigen opgeleid om training te geven aan ambtenaren. De training 'Deze stad is er voor iedereen' is opgenomen in de toolbox van de VNG <https://vng.nl/toolbox-VN-verdrag-handicap>. Na de training wordt er een inspiratiesessie door ervaringsdeskundigen voor ambtenaren georganiseerd.
6. Geef voorlichting vanuit ervaringsdeskundigheid. Organiseer bijvoorbeeld een workshop, training voor gemeente, maar ook voor scholen, bedrijven etc waarin diverse ervaringsdeskundigen aangeven wat voor hen van belang is bij het VN-verdrag en inclusie. Ontwikkel concrete diensten of producten waar een gemeente iets mee kan.
7. Evalueer en kijk wat beter kan. Werk mee aan een nulmeting of aan tussentijdse evaluaties. Tip: gebruik voor een nulmeting binnen de gemeente bijvoorbeeld de quickscan inclusieve gemeente van Zet <https://www.wijzijzet.nl/programmas/inclusieve-gemeente> Verzamel verhalen, bijvoorbeeld via een VN-panel, thematafels, werkconferentie etc.
8. Informeer en betrek de achterban. Gebruik eenvoudige taal zodat iedereen het kan begrijpen, geef mensen met een beperking echt een podium waar zij hun verhaal kunnen vertellen, denk ook eens aan een filmpje of een vlog en benut sociale media.

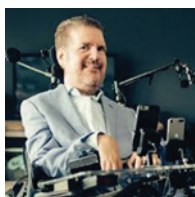
Tips van Rietje, Dick, Bart en Jette

Deze bovenstaande tips zijn onder andere genoemd door een aantal belangenbehartigers die zich al langer inzetten voor inclusie en het VN-verdrag. Hieronder nog eens hun persoonlijke tips op een rijtje.

Rietje Oomen is coach bij LFB Wolvega, een organisatie voor en door mensen met een verstandelijke beperking. Rietje heeft samen met de andere mensen van LFB Wolvega gezorgd dat dit een heel actieve club is die landelijk zichtbaar is maar dat ook in diverse gemeenten in Noord-Nederland het VN-verdrag onder de aandacht heeft gebracht. Rietje wijst vooral op het doen van praktische activiteiten en het altijd blijven doorgaan.

- **Organiseer eenvoudige laagdrempelige ontmoetingen met ambtenaren en gemeenteraadsleden, dat hoeft niet veel te kosten maar brengt mensen wel echt met elkaar in contact. Geen moeilijke woorden, gewoon elkaar ontmoeten, netwerken en ervaringen uitwisselen.**
- **Geef de mensen waar het om gaat ook echt het podium, praat niet voor hen, maar laat mensen het zelf doen. Mensen met een verstandelijke beperking kunnen daar wel coaching bij nodig hebben, maar ze moeten er zelf staan, dan werkt het.**
- **Lever concrete diensten en producten op waar de gemeente wat aan heeft. Bijvoorbeeld helpen met het maken van brieven in eenvoudige taal.**
- **LFB Wolvega heeft ook een training over het VN-verdrag gemaakt. Dat soort activiteiten werken.**
- **Lastig is als er weer nieuwe wethouders zijn in de gemeente, dan kan je weer opnieuw beginnen. Daarom is het ook belangrijk om goed contact te houden met de beleidsambtenaren in de gemeentes.**
- **Gewoon beginnen en gewoon doen. Niet eerst een heel plan maken. Eerst aan de slag gaan en dan later opschrijven en vastleggen wat je hebt gedaan.**
- **Betrek meer gemeenten in de regio, ze zijn met dezelfde dingen bezig, en kunnen zo leren van elkaar en samen optrekken.**
- **Blijf doorgaan, geef niet op, want belangenbehartiging stopt nooit, het gaat altijd door.**

Dick Cochijs is al jaren actief binnen het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten. Dick benadrukt de samenwerking tussen belangenbehartigers en gemeente, in zijn ogen moet je het echt samen doen. Dat kan betekenen dat vernieuwing dan niet zo snel gaat, maar dat het wel gaat om een gedragen verandering, waar de gemeente ook echt voor gaat.

- **Doe het echt samen met de gemeente, zie het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.**
- **Maak inclusie concreet, vertaal het naar concrete resultaten. Inclusie wordt vaak te breed opgevat en dan kan het ook vaag worden. Blijf het concreet maken voor de gemeente, geef praktische voorbeelden wat inclusie is en blijf vertalen naar de praktijk.**
- **Begin bij bewustwording binnen de gemeente. Bijvoorbeeld door gemeenteraadsleden en ambtenaren te laten ervaren hoe het is om een beperking te hebben. Dat heeft in Arnhem veel impact gehad en zou ik iedereen aanraden om te doen.**
- **In Arnhem wordt nu inclusie beleid gemaakt, het staat ook in het coalitie-akkoord en Arnhem is een van de koploper gemeenten. Het heeft even geduurd, maar staat nu op de kaart in de gemeente.**
- **Fysieke toegankelijkheid is een eerste stap, een soort randvoorwaarde. Maar dan ben je er nog niet. Ga verder dan alleen fysieke toegankelijkheid en heb ook het gesprek over sociale inclusie, zorg en ondersteuning, keuzevrijheid, PGB regelingen, vervoer etc.**

Bart Weggeman is actief binnen Cliëntenbelang Amsterdam. Hij is staat al lang in contact met de gemeente Amsterdam en probeert op allerlei verschillende manieren inclusie te bevorderen. Ook in Amsterdam is inclusie iets van de lange adem. Bart is er trots op dat het besef nu doorgedrongen is dat inclusie belangrijk is. Hij ziet nu een nieuwe fase: concreet aan de slag met het VN-verdrag.

- **Er is heel lang gewerkt aan het besef dat inclusie belangrijk is. We bleven benadrukken dat inclusie niet vanzelf gaat. Het heeft lang geduurd, maar het is het waard geweest want het besef lijkt er nu te zijn.**
- **De norm is dat iedereen mee moet kunnen doen, het is belangrijk zo'n uitgangspunt te hebben waar je telkens naar kunt verwijzen.**
- **Ga aan de slag met concrete thema's, dan wordt duidelijk wat inclusie is en wat het belang is. Hierbij kan je denken aan meewerken aan plannen voor nieuw voetgangersbeleid en doelgroepenvervoer, een project 'taal voor allemaal' waar het gaat over begrijpelijke taal.**
- **Doe de dingen waar de samenleving echt iets aan heeft, daarin kunnen kleine projecten een groot succes zijn. Zo geeft de gemeente Amsterdam oprijplaten in bruikleen aan winkeliers en ondernemers in de stad. Dat zorgt voor meer bewustzijn via een heel concreet product.**
- **Besef dat communicatie heel belangrijk is, gebruik de juiste beelden en de juiste taal die aanspreekt. Daar win je al veel mee.**

In de gemeente Amsterdam zijn ook tips gekregen vanuit de kant van de gemeente. Jette Bolle, beleidsmedewerker toegankelijkheid en inclusie Gemeente Amsterdam, geeft aan dat het voor haar als ambtenaar ook een lange adem vraagt. Verder wijst zij op het belang van lang lopende persoonlijke contacten, je kent elkaar op een gegeven moment en je weet bij wie je waarvoor moet zijn.

- **Belangrijk en helpend is het als er een goede Wmo-advies raad en een goede (betaalde) cliëntenorganisatie is in een gemeente. Er moet ook echt sprake zijn van professionele ervaringsdeskundigen. In Amsterdam is dat het geval met het Cliëntenbelang Amsterdam. Voer altijd het gesprek met de mensen waarover het gaat! Betrek hen altijd!**
- **Goed om een diverse groep ervaringsdeskundigen te hebben (niet alleen mensen met rolstoel of scootmobiel, ook andere beperkingen verdienen aandacht).**
- **Heb een lange adem, zorg voor continuïteit van betrokkenen want elk jaar bereik je weer iets meer en mensen weten elkaar dan op een geven moment te vinden.**
- **Sluit aan bij mensen en initiatieven die er al zijn en die er al mee bezig zijn. Breng die mensen bij elkaar.**
- **Het helpt als in een gemeente één ambtelijk aanspreekpunt is. Het helpt ook als er een wethouder is die er voor gaat. Bedenk ook altijd: als mensen iets niet willen, gaan ze het niet doen. Dus richt je op dat willen! En begin met degenen die willen. En bouw dan steeds verder uit.**

